

Teachers' Perceptions of Gifted Children's Characteristics and Their Education

Çiğdem AKKANAT¹, Neşe KUTLU ABU², Murat GÖKDERE³

Received: 22 October 2018, Accepted: 22 November 2018

ABSTRACT

In the related literature, the studies regarding teacher perceptions of the gifted characteristics and their education are needed in Turkish context. This study was conducted with the aim of identifying teachers' perceptions of gifted children's characteristics and gifted education. The study has a qualitative nature with quantitative orientation. The participants of the study were 95 teachers who serve in Amasya. Structured interview form was used to collect data. The collected data were coded and themes were gathered with QSR Nvivo 11 software. Direct quotations were made and findings were compared with related literature. It was seen that the teachers perceived giftedness as an innate ability and associated it with achievement. Also most of the teachers believed that gifted education services should be continued in diverse schools rather than just in the regular ones.

Keywords: Giftedness, Teacher Perceptions, Teacher Attitudes.

EXTENDED ABSTRACT

In teacher training programs, there is very little room for special education. This causes the teachers to graduate and begin their duties without knowing the characteristics of the individuals in need of special education and the strategies used in their education (Clinkenbeard and Kollhoff, 2001, Tomlinson, 1996). In many studies, it was found that teachers were associated with superior achievement in academic achievement and thought that successful students in the courses were highly gifted (Schack and Starko, 1990; Rohrer, 1995; Speirs Neumeister., Adams, Pierce, Cassady & Dixon, 2007). There are also researches that support these findings in our country. Gökderer and Ayvaci (2004) found that teachers did not have enough knowledge about the characteristics of gifted students in their research, which was used to determine the level of knowledge of gifted students. Akar and Akar (2012) found that teachers who work in primary schools determine their opinions about gifted students; they showed that the teachers' knowledge of the gifted were not sufficient, they could not go beyond the concepts of general intelligence and talent in their definition, they associate success with superior ability and their ideas did not overlap with the theories about superior competence.

Purpose and Aim

Another factor that influences teachers' approach to gifted students is the characteristics of the teacher. David (2011) utilizes his various abilities to provide an ideal teacher with the ability to meet the needs of a gifted student within the educational system; He classified personal characteristics, professional expertise and didactic skills, knowledge and managerial skills related to the education of gifted people. In these features, he emphasized the importance of personal characteristics as it concerns the attitude towards the gifted. The attitude and approach of the teachers towards the evaluation of the gifted are important because this approach may cause the students who do not cause problems in class management to be perceived as gifted (Galloway & Porath, 1997). Tortop and Kunt (2013) examined the attitudes of teachers towards the education of gifted students in our country and found that

¹ Teacher, Merzifon Atatürk Science and Arts Center, cakkanat@gmail.com

² Res. Assist., Dr., Amasya University, Faculty of Education, nese_ktl@hotmail.com

³ Prof. Dr., Amasya University, Faculty of Education, mgokdere@yahoo.com

the attitude level of the teachers was slightly above the medium level and that they were close to the uncertainty, especially the attitude scores of the science teachers were lower than the other teachers. In another study conducted by Eraslan Çapan (2010), metaphorical perceptions of pre-service teachers about gifted students were examined. In the research, prospective teachers were gifted students; While it is seen that they perceive them as high-performing, large-capacity, productive, creative, versatile, forward-looking and future-oriented, researching and looking at events differently, different from their peers, mysterious and needing to understand and valued individuals, perceived. According to the research, it has been observed that pre-service teachers generally perceive that the conditions of gifted students are not suitable for their development and that they need a proper education in order to be able to perform themselves and they perceive the gifted students positively. This study was conducted with the aim of identifying teachers' perceptions of gifted children's characteristics and gifted education.

Methods

The study has a qualitative nature with quantitative orientation. The participants of the study were 95 teachers who serve in Amasya. Structured interview form was used to collect data. The collected data were coded and themes were gathered with QSR Nvivo 11 software.

Results

It was seen that the teachers perceived giftedness as an innate ability and associated it with achievement. Also most of the teachers believed that gifted education services should be continued in diverse schools rather than just in the regular ones. Teachers generally think that education conditions in the country are insufficient. In our country, there can be many problems such as the lack of institutions providing education to gifted students, lack of addressing these institutions in rural areas, lack of special materials for gifted students, and lack of adequate training of teachers.

Discussion and Conclusions

When the definitions of teachers about superior competence are examined, it is seen that most of them have an emphasis on innate ability and cognitive characteristics. Similarly, in the researches that Endepohls-Ulpe and Ruf (2005) used in the content analysis, where German teachers tried to set the criteria they used to determine the gifted talent, teachers emphasized cognitive characteristics. However, teachers' focusing on innate ability and cognitive characteristics can lead to ignoring the affective and social characteristics of these students. Research shows that gifted students are perceived by their socially negative aspects and stereo types and are forced by high expectations (Ely, 2010). Teachers' perceptions of gifted people can have a negative impact on their level of self-realization.

Another important point that teachers mentioned in our research was the differences of these students. Teachers are aware that gifted individuals have different aspects than others. In defining giftedness; they mentioned being unusual, being contrary and having different personality. In the study of Lee (1999), it is seen that teachers associate giftedness with some concepts such as being rare, excellence, potential, infinite talent and high motivation in the field of interest. This can lead to teachers failing to diagnose the unusual characteristics of the teachers. It was seen that the teachers perceived giftedness as an innate ability and associated it with achievement. Also most of the teachers believed that gifted education services should be continued in diverse schools rather than just in the regular ones.

Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Özellikleri ve Eğitimlerine Yönelik Algıları

Çiğdem AKKANAT¹, Neşe KUTLU ABU², Murat GÖKDERE³

Başvuru Tarihi: 22 Ekim 2018, **Kabul Tarihi:** 22 Kasım 2018

ÖZET

Türkiye bağlamında üstün yeteneklilerin özellikleri ve eğitimlerine ilişkin öğretmen algılarını inceleyen daha çok çalışmaya ihtiyaç vardır. Bu çalışma öğretmenlerin üstün yeteneklilere yönelik algılarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Amasya ilinde görev yapmakta olan 95 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve elde edilen veriler QSR NVivo 11 programında kodlanarak temalar oluşturulmuştur. Öğretmenlerin genel olarak üstün yetenekliliği doğuştan gelen bir özellik olarak algıladıkları ve akademik başarı ile ilişkilendirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin birçoğunun üstün yeteneklilerin eğitiminin normal/düzenli okullardan farklı kurumlarda yürütülmesi gerektiğini savundukları bulunmuştur. İleriki çalışmalarda öğretmenlerin üstün yetenekliler hakkında bütüncül bir bakış açısı edinebilmelerini sağlamak için öğretmenlere üstün yeteneklilerin özellikleri ve eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitimlerin verilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Üstün Yetenekliler, Öğretmen Algıları.

1. Giriş

Üstün yetenekliliğe bir tanım olarak bakarak üstün yeteneklileri soyutlamak yerine; Borland (2005) 'üstün yetenekli çocuk' kavramının geçerliliğinin sorgulanması gereken bir sosyal yapı olduğunu ifade etmiş ve bunun yerine üstün yeteneklilerin eğitimine odaklanılması gerektiğini vurgulamıştır. Ülkemizde, üstün yeteneklilerin özel eğitim ihtiyacını karşılamak için Milli Eğitim Bakanlığı, 1990'lı yıllardan itibaren yürüttüğü çalışmalarla üstün yetenekli bireylerin eğitimini destekleyecek adımlar atmıştır (Gökdere, Küçük ve Çepni, 2003). Bu adımlardan en önemlisi Bilim Sanat Merkezlerinin kurulması olmuştur. Bilim Sanat Merkezleri aracılığıyla birçok ilde üstün yetenekli çocuklara eğitim verilmektedir.

Üstün yeteneklilerin eğitimini etkileyen pek çok faktör olmasına karşın bunların içinde verilen eğitimin kalitesini hiç şüphesiz önemli ölçüde etkileyen değişken öğretmendir. Birçok çalışmada öğretmenlerin benimsedikleri felsefeleri, algı ve tutumlarını; kullandıkları öğretim yöntemlerine ve sınıf içi uygulamalarına yansıttıkları görülmüştür (McCarty, Abbott-Shim, & Lambert, 2001; Rosenthal, 2002). Ayrıca üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesinde öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Özellikle de standartlaştırılmış testlerin yetenek alanlarını tanılama ve geliştirmede çok az kullanılabildiği ilkökul çağında, üstün yeteneklerin tanılanmasında öğretmenler daha etkin bir rol oynamaktadır. Öğretmenlerin üstün yetenekliliğe ilişkin algıları ve öğrencilerin yeteneklerine ilişkin inançları, üstün yeteneklilerin belirlenmesi ve yetenek gelişiminin sağlanması ile yakından ilişkilidir (Moon ve Brighton, 2008). Bu nedenle üstün yetenekli öğrencilerin; öğretmenler tarafından belirlenmesi, yeteneklerinin gelişimi, sınıfta öğretmen tarafından desteklenip desteklenmeyeceği, öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimi öğretmenlerin üstün yetenekliler ile ilgili algı, inanç ve görüşlerine sıkı sıkıya bağlıdır denilebilir (David, 2011; Feldhusen, 1997; VanTassel-Baska, 1993).

Öğretmen yetiştirme programlarında genel olarak özel eğitime çok az yer verilmektedir. Bu da öğretmenlerin özel eğitime muhtaç bireylerin özelliklerini ve eğitimlerinde kullanılan stratejileri bilmekten yoksun olarak mezun olmalarına ve göreve başlamalarına neden olmaktadır (Clinkenbeard ve Kollhoff, 2001, Tomlinson, 1996). Birçok çalışmada öğretmenlerin üstün yetenekliliği akademik başarıyla ilişkilendirdikleri ve derslerde başarılı öğrencilerin üstün yetenekli olduğunu düşündükleri bulunmuştur (Rohrer, 1995; Schack ve Starko, 1990; Speirs Neumeister., Adams, Pierce, Cassidy & Dixon, 2007). Ülkemizde de bu bulguları destekleyen araştırmalar vardır. Gökdere ve Ayvacı (2004) sınıf

¹ Öğretmen, Merzifon Atatürk Bilim ve Sanat Merkezi, cakkanat@gmail.com

² Arş. Gör. Dr. Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, nese_ktl@hotmail.com

³ Prof. Dr., Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, mgokdere@yahoo.com

öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili bilgi seviyelerini belirledikleri araştırmalarında öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını bulmuşlardır. Akar ve Akar (2012) ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin üstün yeteneklilerle ilgili görüşlerini belirledikleri araştırmalarında; öğretmenlerin üstün yetenekliler ile ilgili bilgilerinin yeterli olmadığını, tanımlamalarında genel zekâ ve yetenek kavramlarının ötesine çıkamadıklarını, başarılı olmayı üstün yeteneklilikle ilişkilendirdiklerini ve fikirlerinin üstün yeteneklilik ile ilgili açık kuramlarla yeterince örtüşmediğini ortaya koymuşlardır.

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yaklaşımını etkileyen bir başka faktör de öğretmenin özellikleridir. David (2011) çeşitli yeteneklerini kullanarak eğitim sistemi içindeki üstün yetenekli öğrencinin ihtiyacını bir parça da olsa karşılayabilen ideal bir öğretmende bulunması gereken özellikleri; kişisel özellikler, profesyonel uzmanlık ve didaktik beceriler, üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili bilgi ve yönetsel beceriler olarak sınıflandırmıştır. Bu özellikler içinde de üstün yeteneklilere yönelik tutumu ilgilendirdiği için kişisel özelliklerin önemine değinmiştir. Üstün yeteneklilerin değerlendirilmesinde öğretmenlerin onlara karşı tutumu ve yaklaşımı önemli yer tutmaktadır çünkü bu yaklaşım sınıf yönetiminde problem çıkarmayan öğrencilerin üstün yetenekli olarak algılanmalarına neden olabilmektedir (Galloway&Porath,1997). Ülkemizde öğretmenlerin üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik tutumlarını inceleyen Tortop ve Kunt (2013) öğretmenlerin tutum düzeyinin orta düzeyin biraz üstünde olduklarını ve kararsız yakın olduklarını, özellikle fen öğretmenlerinin tutum puanlarının diğer branş öğretmenlerinden daha düşük olduğunu bulmuşlardır. Eraslan Çapan (2010) tarafından yürütülen bir başka araştırmada ise öğretmen adaylarının üstün yetenekliler ile ilgili metaforik algıları incelenmiştir. Araştırmada öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencileri; yüksek performans gösteren, geniş kapasiteli, üretken, yaratıcı, çok yönlü, ileriye görebilen ve geleceğe yön veren, araştıran ve olaylara farklı bakabilen, yaşlılarından farklı, gizemli ve anlamak için çaba gerektiren ve değerli bireyler olarak algıladıkları görülürken aynı zamanda kontrol edilmeye ve yönlendirilmeye açık olarak algıladıkları da görülmüştür. Araştırmaya göre genel olarak öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencilerin koşullarının onların gelişimlerine uygun olmadığını ve kendilerini gerçekleştirebilmeleri için kendi yeteneklerine uygun bir eğitime gereksinim duyduklarını yönünde algılara sahip oldukları ve üstün yetenekli öğrencileri olumlu algıladıkları görülmüştür.

Literatürde ülkemizde görev yapan öğretmenlerin üstün yeteneklilerin özellikleri ve eğitimleri ile ilgili algılarının ortaya konduğu, farklı yöntemleri kullanan yeterli sayıda araştırma yoktur. Öğretmenlerin algı, tutum ve bilgi düzeylerini derinlemesine açığa çıkaracak çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu nedenle bu araştırmada öğretmenlerin üstün yetenekliler ve eğitimlerine yönelik algılarının ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda "Öğretmenlerin normal okullara devam eden üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri ve eğitimlerine yönelik algıları nasıldır? sorusuna cevap aranmıştır.

2. Yöntem

Öğretmenlerin üstün yeteneklilere yönelik algılarının ortaya koymaya çalışıldığı bu araştırma nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak yürütülmüştür. Araştırma nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Olgu bilim farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır. İnsanlara tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda tam anlamının kavranamadığı olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgu bilim iyi bir araştırma zemini oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

2.1. Çalışma Grubu

Patton (2014)'a göre nitel araştırmalarda geçerliliğin ve anlamlılığın önemi çalışma grubunun büyüklüğünden ziyade seçilen durumların bilgi yüklü olması ve araştırmacının gözlemsel ve analitik becerilerinin olmasına bağlıdır (s. 245). Ülkemizdeki öğretmenlerin üstün yeteneklilerle ilgili bilgi düzeylerinin yeterli olmadığına dair çeşitli bulgular mevcuttur (Gökdere ve Ayvaci, 2004; İnan, Bayındır ve Demir, 2009). Çalışmada öğretmenlerin zaman sıkıntısı ve bilgi düzeyleri göz önünde bulundurularak çalışmada elde edilecek görüşlerin genişliğine odaklanılmış ve katılımcıların sayısı nitel araştırmalarda alışıl gelmiş dışında daha yüksek tutulmuştur. Bu araştırmanın çalışma grubunu Amasya ilinde görev yapmakta olan farklı branşlardan 95 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların seçiminde maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Katılımcıların özellikleri Tablo 1’de gösterilmiştir. Araştırmada yer alan öğretmenler gizliliklerinin korunması için sayılarla kodlanmıştır.

Tablo 1
Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

	Cinsiyet		%
	Kadın	Erkek	
Brans			
Sınıf öğretmenliği	19	16	36,8
Fen Bilimleri	7	7	14,7
Türkçe	5	7	12,6
Matematik	8	6	14,7
Sosyal bilgiler	0	11	11,6
İngilizce	8	1	9,5
Kıdem			
1-5 yıl	4	1	5,3
6-10 yıl	4	7	11,6
11-15 yıl	9	10	20
16-20 yıl	15	8	24,2
21 ve üzeri	15	22	38,9
Eğitim durumu			
Ön lisans	2	5	7,4
Lisans	41	42	87,4
Yüksek lisans	4	1	5,3
Yaş			
21-29	6	2	8,4
30-39	15	13	29,5
40-49	17	19	37,9
50 ve üzeri	9	14	24,2
Toplam	47	48	100

2.2. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu açık uçlu 6 soru ve cevapları derinleştirme amaçlı 3 ek sorudan oluşmaktadır. Hazırlanan soruların geçerliliğinin sağlanması için bir uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Öğretmenler görüşme formundaki soruları araştırmacıdan başka herhangi birinin bulunmadığı bir ortamda yazılı olarak cevaplamışlardır. İç geçerliliğin sağlanması için araştırmada öğretmenlerden alınan ifadeler yer verilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Veriler analiz edilirken, daha derin bir analizi gerektiren ve birbirine benzeyen verilerin belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirme ve düzenlemeyi içeren nitel araştırmalarda kullanılan betimsel ve içerik analizleri birlikte kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Verilerin analizinde QSR NVIVO 11.0 nitel analiz programından yararlanılmıştır. Öncelikle verilerde açığa çıkan kavramlardan yola çıkılarak QSR NVIVO 11.0 programı ile kodlar ve temalar oluşturulmuştur. Temaların belirlenmesinde üstün yeteneklilik ile ilgili literatür dikkate alınmıştır. Veriler iki araştırmacı tarafından kodlanmış, kodlayıcılar arası tutarlılık %81 olarak bulunmuştur. Ayrıca analizler yoluyla oluşturulan temalar kullanılarak modeller hazırlanmıştır.

3. Bulgular

Öğretmenlerin cevaplarından Üstün Yeteneklilik Tanımları, Üstün Yeteneklilerin Özellikleri, Üstün Yeteneklilerin Eğitimi olmak üzere üç tema oluşturulmuştur. Bu temalar altında farklı kategoriler ve kodlar oluşturulmuş ve sırasıyla oluşturulan temalarla ilgili bulgular sunulmuştur.

3.1. Öğretmelerin Üstün Yeteneklilik Tanımları

Öğretmenlerden üstün yetenekliliği tanımlamaları istenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlarda değindikleri ifadelerle göre oluşturulan kodlar 'Yeteneğin Doğuştan geldiğine dair tanımlar', 'Bilişsel özelliklere vurgu yapılan tanımlar', 'Duyuşsal Özelliklere Vurgu Yapılan Tanımlar' ve 'Sosyal becerilere ilişkin Tanımlar' olmak üzere dört kategori altında incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2

Üstün Yeteneklilik Tanımları

Tanım	Değınme Sayısı
Yeteneğin doğuştan geldiğine dair tanımlar	24
Bilişsel özelliklere vurgu yapılan tanımlar	
Bilgili olma	3
Hafıza gücü	2
Zeka	12
Yaratıcılık	2
Yorum yapabilme	8
Sorgulama	4
Problem çözme	13
Hızlı öğrenme	12
Yaşlılarından üstün olma	32
Başarılı olma	4
Duyuşsal özelliklere vurgu yapan tanımlar	
Farklı kişilik	28
Sıra dışı olma	8
Merak	1
Sosyal becerilere ilişkin tanımlar	
Liderlik	1
Pratik olma	5

Tablo 2'de de görüldüğü üzere öğretmenler üstün yeteneklilerle ilgili çoğunlukla doğuştan gelen bir yetenek olduğuna ve üstün yeteneklilerin sahip olduğu bilişsel özelliklere dayalı tanımlar yapmışlardır. Bu da öğretmenlerin, üstün yetenekli öğrencilerin duyuşsal yönleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığını düşündürmektedir. Öğretmenlerin cevaplarından doğrudan alınan ifadeler aşağıda verilmiştir.

- Ö31: 'Davranış, düşünce etki bakımından normal insanlardan ayrılan özel kişilerin sahip olduğu bir yetenek'
- Ö38: 'Bireyin bulunduğu ortamlarda ya da karşılaştığı problemlerde diğer bireylerden farklı davranacak ve düşünecek yeteneğe sahip olmasıdır.'
- Ö5: 'Yaşlılarına göre farklı yetenekleri olan, mevcut olan yeteneklerini yaşlılarından çok daha hızlı ve daha üst düzeyde kullanma'

3.2. Üstün Yeteneklilerin Özellikleri

Üstün yetenekli öğrencisi bulunan veya daha önceki yıllarda üstün yetenekli öğrencisi olan öğretmenlere bu öğrencilerin özellikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin üstün yeteneklilerin özellikleri hakkındaki görüşleri Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3
Öğretmenlerin Üstün Yeteneklilerin Özelliklerine İlişkin Görüşleri

Özellik	Değerleme Sayısı
Başarılı	5
Bilgili	4
Esprî anlayışı yüksek	1
Kendini iyi ifade edebilen	6
Problem çözebilen	6
Dikkatli	2
Yaşlılarından üst seviyede	4
Kitap okumayı seven	3
Hızlı öğrenen	2
Eleştirel düşünen	8
Neden-sonuç ilişkisi kurabilen	2
Aynı anda birkaç işe odaklanabilen	3
Soyut ifadeleri kullanan	1
Alçakgönüllü	1
Derse katılan	5
Hareketli	5
Saygın	4
İletişimi iyi	10
Pratik	3
İletişimi kötü	9
İçine kapanık	5
Sorumluluk sahibi	2
Kurallara uyan	3
Diğerlerinden farksız	2
Başarısız	1
Takıntılı	1
Uyumsuz	4
Çok konuşur	1
Arkadaşları tarafından dışlanan	1
Anlaşılması zor olan	1
Tepkileri farklı olan	12
Sakin	6
Sıkılgan	5
Arkadaşlarını küçümseyen	1
Derse ilgisiz görünen	2

Tablo 3'den de görüleceği üzere öğretmenler üstün yeteneklilerle ilgili birçok özelliğe değinmişlerdir. Ancak öğretmenlerin literatürde yer alan ve tanılama kullanılan mükemmeliyetçilik, görsel uzamsal yetenek, disiplinler arası düşünebilme, gelişkin üst-bilişsel beceri ve içsel motivasyon gibi bazı özelliklere

değinmedikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin birbirinin zıttı özelliklere (başarılı-başarısız, iletişimi iyi-kötü gibi) değindikleri de görülmektedir. Öğretmenlerden alınan doğrudan ifadeler aşağıda verilmiştir:

- Ö85: 'Kendi dünyalarında yaşarlar. Diğer bireylerle karşılaştırıldığında yeteneksiz gibi görünür. Dersi dinlemiyormuş gibi görünür. Tüm sorulara cevap verir. Aynı anda birkaç işe odaklanabilir. Hem akademik hem de sanatsal alanda başarılı olur.'
- Ö20: 'Arkadaşlarından daha çok okuyordu. Yetişkinlerin bile anlamakta güçlük çektiği konuları yorumlayabiliyordu. Hızlı öğreniyor, hızlı konuşuyor ve çabuk usanıyordu. Uyumsuzdu.'
- Ö48: 'Üstün yetenekli öğrencim oldu. Okuma yazmayı 4 yaşında öğrenmişti. Ama biraz davranışları değışikti. Her şeyi bilir en iyisini yapardı. Bazı takıntılar vardı. Seslere karşı çok duyarlıydı. Bütün sınavları full yapardı. Çok alçak gönüllüydü. Kendini hiç beğenmezdi. Sınıfta hiç çalışmayan çocuklarla bile samimi olurdu. Bilgisayarla arası çok iyiydi.'

3.3. Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

Öğretmenlerin üstün yeteneklilerin eğitimlerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Öğretmenlere üstün yeteneklilere sağlanan eğitim şartları, üstün yeteneklilerin eğitiminin sürdürülmesi gereken kurumlar, bu öğrencilere eğitim verecek öğretmenlerde bulunması gereken özellikler ve kendilerinin bu öğrencilerle çalışmak isteyip istemedikleri hakkındaki görüşleri alınmıştır. Daha önce sınıfında üstün yetenekli öğrencisi olmuş ya da şu anda sınıfında üstün yetenekli öğrencisi bulunan öğretmenlerden bu öğrencilerle ilgili anılarını anlatmaları istenmiştir. Ayrıca bu öğrencilerle çalışmanın kendilerine herhangi bir etkisi olup olmadığı da öğretmenlere sorulmuştur. Öğretmenlerin cevaplarından yola çıkılarak kodlar oluşturulmuştur.

3.3.1. Üstün Yeteneklilere Sağlanan Eğitim Şartları ile İlgili Görüşler

Öğretmenlere üstün yeteneklilere sağlanan olanakların yeterli olup olmadığı sorulmuş ve bunu nedenlerini anlatmaları istenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4

Üstün Yeteneklilere Sağlanan Eğitim Şartlarının Yeterliliği İle İlgili Öğretmen Görüşleri

	Değınme Sayıları
Yeterlidir	2
Yeterli değildir	
Ülkenin ekonomik durumu kötü	1
Uygulama yapılmasını sağlayacak ortam eksikliği yaşanıyor	3
Materyal yetersiz	4
Özel sınıflarda toplanmıyorlar	9
Tanılama sorunları var	8
Etiketlemenin neden olduğu olumsuzluklar yaşanıyor	2
Normal sınıflarda yeterli imkan sağlanmıyor	11
Bu öğrenciler öğrenme güçlüğü çekebiliyorlar	1
Bu öğrencilerin dikkat süreleri kısa	1
Bu öğrenciler davranış problemlerine neden oluyorlar	3
Okullarda sadece göstermelik uygulamalar var	1
Sistem ve eğitim programı normal öğrencilere göre hazırlanmış	24
Öğretmenler yetersiz	6
Yarışma ortamı yok	1
Yetenekleri geliştirmeye imkan sağlanmıyor	20
Uygulamalar okula göre değışiyor	2
Üstün yeteneklilere yönelik herhangi farklı bir uygulamaya gerek yok	2

Tablo 4' ten görüleceği üzere öğretmenler çoğunlukla üstün yeteneklilere sağlanan şartların yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara bakıldığında özellikle eğitim sisteminde normal öğrencilere odaklanmanın, yeteneklerin yeterince geliştirilmediğinin ve bu öğrencilere yeterince imkan sağlanmadığının üzerinde durdukları söylenebilir. Öğretmenlerden alınan doğrudan ifadeler aşağıdadır:

- Ö34: 'Üstün yetenekli öğrencilerin normal okullarda eğitim görmeleri bence yanlış. Onlara özel okullar açılmalı ve en önemli şey, onlara eğitim verenlerinde üstün yetenekli olması lazım. Bu üstün yetenekli öğrencilerin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bizler gibi normal zekalı öğretmenler onları, hayallerini tam olarak anlayamaz.'
- Ö64: 'Yeterli değil. Öncelikle seviye sınıflarının oluşturulması yönetmeliklere aykırı. Dolayısıyla üstün yetenekli öğrenciler diğerlerinin arasında yalnız kalıyor. Kendisini yeterince ifade edemiyor. Arkadaşları arasında söyledikleri anlaşamıyor.'
- Ö92: 'Yeterli olduğunu düşünmüyorum çünkü okullar normal öğrencilere yönelik ve onların ihtiyaçlarını ön plana çıkarıyor. Üstün yetenekli öğrenciler için okullarda hiçbir uygulama yok.'
- Ö85: 'Okula göre değişir. Bazı okulların kaynak sıkıntısı yok onlar değişik etkinliklerle destelerken kaynak sıkıntısı çeken okullar da bu etkinlikler yoktur.'

3.3.2. Üstün Yeteneklilerin Eğitimlerini Gerçekleştirilmesi Gereken Kurumlar

Öğretmenlere üstün yeteneklilerin eğitiminin hangi kurumlarda gerçekleştirilmesi gerektiği sorulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri normal okullarda, özel okul ya da kurumlarda ve normal okullarda ek uygulamalar şeklinde olmak üzere üç kategori altında toplanmıştır (bkz Tablo 5) Tablodan da görüleceği üzere, öğretmenler özel okul ya da kurumların üstün yeteneklilerin eğitimi için daha uygun olduğu görüşündedir. Normal okullar öğretmenler tarafından yetersiz bulunmuştur. Öğretmenler buna gerekçe olarak 'yeterli hizmetin normal okullarda sağlanamaması', 'sınıfların kalabalık olması', 'uygun eğitim olanağının bulunmaması' gibi normal okullardan kaynaklan problemlere değinmişlerdir. Bazı öğretmenler ise üstün yetenekli öğrencilerle ilgili 'diğer öğrencilerin düşünmelerine fırsat vermeme' ve 'uyum problemi yaşama' gibi sorunlara değinmişlerdir.

Tablo 5

Üstün Yeteneklilerin Eğitiminin Gerçekleşeceği Kurumlarla İlgili Öğretmen Görüşleri

Eğitim Kurumu Hakkındaki Görüşler	Değınme Sayıları
Normal okullarda devam etmeli	
Akranlarından kopmama	4
Toplumdan soyutlanmama	3
Tüm zeka seviyeleri aynı ortamda olması	1
Okulların başarısının düşmemesi	1
Sosyalleşebilmeleri	1
Özel okul ya da kurumlarda eğitim verilmeli	
Diğer öğrencilerin düşünmelerine fırsat vermiyorlar	2
Üstün yetenekli çocukların farklı yeteneklerinin keşfedilmesi için	14
Hızlandırılmış eğitim olanağının sağlanması	2
Yetenek alanında uzman kişilerce eğitilmeli	8
Farklılıkların diğer çocuklar tarafından alay konusu edilmesi	4
Seviyelerinin yüksek olması	8
Uyum problemi yaşıyor olmaları	4
Benzer çocuklarla eğitim görmeliler	10
Normal okulların yeterli hizmetleri sunamaması	1
Çocuklara göre eğitim olanağının bulunmaması	12
Normal okullarda sıkıcı bir eğitim ortamı düşüncesi	4
Sınıfların kalabalık olması	1

Tablo 5

Devamı

Normal okullara ek uygulamalar eşliğinde eğitim verilmeli	
Etüt eşliğinde olmalı	1
Rekabet ortamı sağlanmalı	1
Haftanın bazı günleri bazı dersleri üstün yeteneklilerle almalı	9
Özel eğitim desteği olmalı	2
Seçmeli dersler bulunmalı	2
Farklı program uygulanmalı	4
Yeteneği doğrultusunda eğitilmeli	1

Öğretmenlerden alınan doğrudan ifadeler şu şekildedir:

- Ö48: 'Üstün yetenekli öğrenciler bazen yanlış anlaşılıp (davranış bozukluğundan dolayı) dışlanabiliyor. Normal öğrencilerin içinde bu öğrenciler eriyip gidebilir o yüzden okulları ayır olmalı.'
- Ö16: 'Diğer çocuklarla aynı okulda öğretim görmeliler fakat haftanın bazı günleri (dersleri) onların yeteneklerini geliştirmeleri için ayrılan sınıflara gidip eğitimlerine burada devam etmelidir.'
- Ö88: 'Ayrı kurumlar onlar için uygun olabilir. Çünkü normal okullar uygulana program da çalışan öğretmenler de, materyallerde hepsi normal öğrencilere göre. Üstün yeteneklilere yönelik hiçbir şey yok. Bu da onların gerilemesine neden olur. Bu nedenle ayrı ve kendilerine uygun okullarda eğitim görmeliler.'

3.4. Üstün Yeteneklilere Eğitim Veren Öğretmenlerde Bulunması Gereken Özellikler

Öğretmenler, üstün yeteneklilerin eğitiminde görev alacak öğretmenlerde bulunması gereken özellikler sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri cevaplarda öğretmenlik mesleği ile ilgili görüşleri eğitim, kişilik özellikleri ve yaklaşım olmak üzere üç kategori altında toplanmış ve kodlar oluşturulmuştur (bkz Tablo 6.).

Öğretmenlerden alınan doğrudan ifadeler şu şekildedir.

- Ö2: 'Bu konuda kurs veya eğitim almak. Yüksek lisans yapmış olmak. Pedagojik konuları iyi bilmeli. Özel bir plan hazırlayabiliyor olmalı'
- Ö27: 'Üstün yetenekli olmalı. Üstün yetenekli öğrencilere yetebilecek seviyede olmalı. Alanında başarılı olmalı. Çok yönlü olmalı. Azimli ve istekli olmalı'
- Ö13: 'Akıllı ve zeki İletişim becerisi yüksek, anlayışlı, hoşgörülü ve demokratik.'

Tablodan görüleceği üzere öğretmenler meslekleri ile ilgili birçok özelliğe ek olarak üstün yetenekliler söz konusu olduğunda 'yüksek lisans yapmış olmak' gibi bazı kriterlere değinmişlerdir. Öğretmenlerden bir tanesi ise bu iş için bir eğitim almanın gereksiz olduğunu düşündüğünü belirtmiştir.

Tablo 6

Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Görev Alacak Öğretmenlerin Özelliklerine İlişkin Görüşler

Öğretmen Özellikleri	Değınme Sayıları
Eğitim	
Alan bilgisi	34
Kendini geliştirebilme	19
Üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili eğitim almış olmak (kurs, seminer vs)	30
Yüksek lisans yapmış olmak	1
Mesleğini seven	5
Kültürlü	7
Teknolojik okuryazar	2

Tablo 6 Devamı

Kişilik özellikleri	
Liderlik vasfına sahip	3
Sabırlı	22
Araştırmacı	8
İleri görüşlü	3
Açık fikirli	8
Azimli	3
Motive olmuş	1
Çocuk ruhlu	5
Özgüven	4
Analitik düşünen	2
Yaratıcı	2
Üstün yetenekli	14
Zeki	9
Çok yönlü	2
Yaklaşım	
İletişimi iyi	12
Hoşgörülü	6
Demokratik	3
Özgürlükçü	2
Empati	7
İyi rol model olabilen	3
Öğretmenin eğitim almasının önemsiz olduğu düşüncesi	1

3.5. Üstün Yeteneklilerle Çalışma İsteği

Öğretmenlere sınıflarında bu öğrenciler bulursa onlarla çalışmak isteyip istemeyecekleri sorulmuştur. Her ne kadar bu isteğe bağlı bir durum olmasa da öğretmenlerin üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin tutumlarını ortaya koyması açısından böyle bir sorunun cevabının önemli olacağı aşikârdır. Öğretmenlerden % 49,6'sı çalışmak istediğini, % 44,2'si ise çalışmak istemediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin % 6,3'ü kararsız olduğunu söylemiştir. Bu görüşlerinin nedenlerine ilişkin kodlar Tablo7'de görülebilir. Öğretmenlerin yarıdan fazlası üstün yeteneklilerle çalışmak istediklerini belirtmiştir. Ancak azımsanamayacak bir bölümü üstün yeteneklilerle çalışmak istemediklerini belirtmiştir. Farklı branşlardan öğretmenler arasında fikirlerin dağılımı açısından bir fark görülmemiştir. Ancak hayır yanıtını veren öğretmenlerin sayısı azımsanamayacak kadar çoktur. Bu üstün yeteneklilere karşı olumsuz tutum geliştirmelerinin ya da yeterli hissetmemelerinin bir sonucu olabilir.

Tablo 7

Öğretmenlerin Üstün Yeteneklilerle Çalışma İsteğine İlişkin Görüşleri

Çalışma İsteği	Değerleme Sayıları
Evet	
Farklılıkları sevmek	5
Kendini geliştirme imkanı sağlaması	20
Mesleki doyum sağlaması	19
Daha zevkli olması	10
İleri seviyede bir ortam sağlaması	1

Tablo 7 Devamı

Hayır	
Eğitim almama	11
Yeterli hissetmeme	17
Empati kuramayacağını düşünme	4
Öğretmeni zorlamaları	6
Öğretmeni küçümsemeleri	1
Sınıf düzenini bozmaları	1
Yaşlı olma	3
Fedakarlık gerektirir	7

Öğretmenlerden alınan direkt ifadeler aşağıda verilmiştir.

- Ö36: 'İsterdim. Anlattığım konular öğrenciler tarafından anlaşılması ya da sınavlarda zayıf almaları beni üzüyor. Ama başarılı, üstün zekâlı öğrencilerin aldığı yüksek notlar, anlatılanların kavranması bir öğretmen olarak beni mutlu ediyor. Bu sütün yetenekli öğrencilerin öğretmenliğini yapmak büyük zevktir.'
- Ö67: 'Hayır istemezdim. Normalden fazla enerji ve vakit harcamak istemiyorum.'
- Ö32: 'Hayır istemezdim. Öğretmeni aşırı zorlar veya öğretmeni basit birisi olarak görebilir. Anlatılan konuyu ciddiye almayabilir.'

3.6. Üstün Yeteneklilerle İlgili Anıları

Daha önce tanılanmış bir üstün yetenekli öğrencisi olan öğretmenlerden onlarla ilgili hatırladıkları bir anılarını anlatmaları istenmiştir. Üstün yetenekli öğrencisi olan 38 öğretmenden 31 tanesi bir anı paylaşmıştır. Bu anıların 22 tanesi olumlu, 9 tanesi olumsuzdur. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri ile ilgili çoğunlukla olumlu anılarını paylaşmış olmaları, üstün yetenekli öğrencileri ile ilgili olumlu bir izlenime sahip olduklarının bir göstergesidir.

3.7. Üstün Yeteneklilerle Çalışmanın Öğretmene Etkisi

Daha önce üstün yetenekli öğrencisi olmuş öğretmenlere, üstün yetenekli öğrencilerle çalışmanın onlara herhangi bir etkisinin olup olmadığı sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar Tablo'8 de gösterilmiştir.

Tablo 8

Üstün Yeteneklilerle Çalışmanın Etkisi

Üstün Yetenekli Öğrenci İle Çalışmanın Etkisi İle İlgili Görüşler	Değınme Sayısı
Etkisi oldu	
Mesleki gelişim sağlama	12
Motivasyon artışı	10
Bu öğrencileri tanıma fırsatı yakalama	4
Farklı bakış açısı kazanma	5
Derse ön hazırlık artışı	5
Etkisi olmadı	
Diğerlerinden farklı davranmama	6
İletişim kurmada zorluk yaşama	1

Tablodan görüldüğü üzere öğretmenlerden çoğu üstün yeteneklilerle çalışmanın kendilerine bir etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler genel olarak mesleki açıdan gelişmeye, motivasyon artışına, öğrencileri daha iyi tanıma fırsatı yakaladıklarına, farklı bakış açısı kazandıklarına ve derslere daha çok

hazırlanarak girdiklerine değinmişlerdir. Etkisi olmadığını ifade eden öğretmenler ise bu öğrencilere diğerlerinden farklı davranmadıklarına ve iletişim kurmada güçlük çektiklerine değinmişlerdir.

- Ö58: 'Yetenekli öğrenciler öğretmeni daha hazır ve zinde tutarlar. Öğretmen daha dikkatli ve araştırmaya yönelir. Bu durumda mahcup olmamak için, daha dikkatli olduğumu söyleyebilirim.'
- Ö40: 'Kısa bir dönem beraberdik. Üstün yetenekli çocuklarla ilgili birkaç kitap okudum. O öğrencinin dersine gireceğim zaman üzerimdeki durağanlık, sıradanlık kalkıyordu. Farklı problemlerle onu sınamak hoşuma gidiyordu.'
- Ö15: 'Sizi anlayan birinin olması daha eğlenceli. Zorlanmıyorsun. Mesleki doyuma ulaşabiliyor. İletişim sorunu yaşanmıyor, sevgi dolu oluyorlar.'

4. Tartışma ve Sonuç

Türkiye'de her öğretmenin günümüzde en az ortalama 20 öğrenci ile meşgul olduğu düşünüldüğünde (MEB, 2014), her öğretmenin kariyerinin belirli bir bölümünde üstün yetenekli öğrencilerle çalışmakta olduğu söylenebilir. Bu nedenle öğretmenlerin üstün yeteneklilere yönelik algılarının ortaya konması önem teşkil etmektedir.

Bu araştırmada öğretmenlerin görüşme formundaki sorulara verdikleri cevaplar incelenmiş ve öğretmenlerin üstün yeteneklilere yaklaşımlarını etkileyebilecek bazı unsurlar ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmada genel anlamda öğretmenlerin yaptığı üstün yeteneklilik tanımları, üstün yeteneklilik hakkındaki ve üstün yeteneklilerin eğitimi hakkındaki görüşleri, üstün yeteneklilere yönelik tutumları incelenmiştir.

Öğretmenlerin üstün yeteneklilikle ilgili yaptığı tanımlar incelendiğinde bunların çoğunda doğuştan gelen yeteneğe ve bilişsel özelliklere vurgu yapıldığı görülmektedir. Benzer şekilde Endepohls-Ulpe ve Ruf (2005)'un Alman öğretmenlerin üstün yeteneklileri belirlemede kullandıkları kriterleri ortaya koymaya çalıştıkları içerik analizi kullanılan araştırmalarında da öğretmenler bilişsel özelliklere daha çok vurgu yapmışlardır. Ancak öğretmenlerin yaptıkları tanımlarda doğuştan gelen yeteneğe ve bilişsel özelliklere odaklanmaları bu öğrencilerin duyuşsal ve sosyal özelliklerinin göz ardı edilmesine neden olabilir. Araştırmalar üstün yetenekli öğrencilerin sosyal açıdan olumsuz yönleri ile ve stereo tiplerle algılandıklarını ve yüksek beklentiler yüzünden zorlandıklarını göstermektedir (Ely, 2010). Öğretmenlerin üstün yeteneklilere yönelik bu yöndeki algıları, bu öğrencilerin kendilerini gerçekleştirme düzeylerini olumsuz yönde etkileyebilir.

Öğretmenlerin araştırmamızda değindikleri bir diğer önemli nokta ise bu öğrencilerin farklılıkları olmuştur. Öğretmenler üstün yetenekli bireylerin diğerlerinden farklı yönleri olduğunun farkındadır. Üstün yetenekliliği tanımlarken; sıra dışı olma, aykırı olma ve farklı kişiliğe sahip olmaya değinmişlerdir. Lee (1999)'nin çalışmasında da öğretmenler üstün yetenekliliği nadir bulunma, mükemmeliyet, potansiyel, doğuştan gelen sonsuz yetenek ve ilgi alanında yüksek motivasyon gibi bazı kavramlarla ilişkilendirmiş oldukları görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin sözü edilen sıradışı özelliklerini sınıfta ortaya koymayan öğrencileri tanılayamamalarına neden olabilir.

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri hakkındaki görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin üstün yeteneklilikle ilişkilendirilen birçok özelliğe değindikleri görülmektedir. Öğretmenler ifadelerinde birbirinin zıttı olabilecek ve olumsuz olarak algılanabilecek başarısız, uyumsuz, çok konuşan ve arkadaşlarını küçümser gibi bazı özelliklere de değinmişlerdir. Bu bulguya dayanarak bazı öğretmenlerin üstün yetenekliler hakkında olumsuz tutuma sahip oldukları söylenebilir. Benzer bulgulara yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalarda da rastlanmıştır. Miller (2009) öğretmenlerin üstün yeteneklilere yönelik inançlarını ortaya koymak amacıyla üstün yeteneklilikle ilgili teoriye dayanan mantık yürütmelerini incelemiş ve öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili en az kullandıkları özellikler arasında sessiz olma, kolay sosyal bağlar kurma, okulda iyi davranışlar gösterme, ödevlerini tamamlama, yetişkinlere saygı duyma gibi özellikler olduğunu bulmuştur. Öğretmenlerin, geleneksel okul yönelimli olacak şekilde öğrencilerin okuldaki örnek davranışlarına, üstün mantık yürütme yeteneklerine dayalı bir bakış açısına sahip olduğunu ve farklı kültürler tarafından üstün yetenekliliğin bir göstergesi olarak benimsenen özelliklere daha az yer verdiklerini belirtmiştir. Peterson ve Margolin (1997)'in araştırmalarında ise öğretmenler üstün yetenekli çocuklarda olumlu davranışlara, akademik başarıya ve çalışkanlığa vurgu yapmışlardır. Öğretmenler genellikle üstün yetenekli öğrencilerin entelektüel açıdan

daha olgun olduklarına inanmakta, bu nedenle üstün yetenekli öğrencilerin başarılı olmalarını ya da istenmeyen davranışlar göstermemelerini beklemektedirler. Öğretmenlerin bu algısının başarısız ve istenmeyen davranışlar gösteren öğrencilerin üstün yetenekli olarak tanılanmalarına engel olabileceği düşünülmektedir. Araştırmamızdan elde edilen bulgular ve literatürdeki bulgular göz önüne alındığında öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin olumsuz ve davranış problemlerine yol açan öğrenciler gibi algılanmaları, üstün yetenekli öğrencilerine yönelik tutumlarını etkileyerek eğitimlerine engel teşkil edeceği söylenebilir. Araştırmada öğretmenlerden bazıları ise öğrencilerin sadece 'farklı' olduklarını ifade etmişler ancak özellikle hangi alanda ya da hangi özellikleri bakımından farklı olduklarını ifade etmekten kaçınmışlardır. Bu da bazı öğretmenlerin bu öğrencilerin özelliklerini ayırt etmede çok ayrıntılı davranmadıkları ve genel olarak farklı bazı özelliklere sahip oldukları izlemine kapıldıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin üstün yeteneklilere sağlanan eğitim olanaklarının yeterliliği hakkındaki görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin çoğu sağlanan şartların yetersizliğinden bahsetmişlerdir. Bu fikirlerine gerekçe olarak ülkenin ekonomik durumundan, öğretmen yetersizliğinden, yeteneklerin geliştirilemediğinden, materyal ve öğretim ortamı yetersizliğinden bahsedilmiştir. Bazı öğretmenler ise, üstün yetenekli öğrencilerden kaynaklandığını düşündükleri davranış problemlerini, dikkat sürelerinin kısa olmasını ve öğrenme güçlükleri yaşamalarını da faktörler arasında göstermişlerdir. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin beklenmeyen tuhaf davranışlara sahip oldukları, fazla hareketli oldukları, davranış problemlerine neden olduklarını ifade ettikleri benzer bulgulara yurtiçi ve yurt dışındaki araştırmalarda da rastlanmıştır (Akar ve Akar, 2012; Moon ve Brighton, 2008). Bu da eğitim olanaklarının yeterliliğini öğrencilerin istenmeyen davranışlar ve öğrenme güçlüğü gibi bireysel problemleri ile etkilediği fikrine sahip öğretmenlerin olduğunu göstermektedir. Rastlanan bu durum genel olarak bazı öğretmenlerin, üstün yetenekli öğrencileri sınıfta problem kaynağı olarak görmelerinin bir sonucudur.

Öğretmenlerin genel olarak ülkedeki eğitim şartlarının yetersiz olduğunu düşündükleri söylenebilir. Ülkemizde üstün yetenekli öğrencilere eğitim veren kurumların azlığı, bu kurumların kırsal kesimdeki öğrencilere hitap etmede eksik kalması, üstün yetenekli öğrenciler için özel hazırlanmış materyallerin yetersizliği, öğretmenlerin yeterli eğitim almamış olmaları gibi birçok problem dile getirilebilir. Benzer görüşlerin öğretmenler tarafından dile getirildiği başka bir araştırmaya rastlanamamışken, öğretmen adaylarının üstün yeteneklilerle ilgili metaforik algılarının incelendiği bir çalışmada öğretmen adaylarının 'Yetersiz Koşullarda Gelişmeye Çalışan, Uygun Eğitime Gereksinim Duyan' metafor kategorilerinin ortaya konulduğu bir araştırma bulunmaktadır (Eraslan Çapan, 2010).

Üstün yeteneklilerle ilgili eğitim veren farklı kurumların, üstün yeteneklilerin eğitiminde görev alan ayrı öğretmenlerin, üstün yetenekli öğrencilere ayrılan farklı ders saatlerinin ve ek imkânların olması; normal, düzenli sınıflarda öğretimi sürdüren öğretmenlerin üstün yeteneklilerle ilgilenmenin başka kurumların ya da başka öğretmenlerin işi olduğunu düşünmelerine neden olabilmektedir (Schroth ve Helfer, 2008). Bu nedenle Amasya'da çalışmakta olan öğretmenlerin bu konudaki algılarını ortaya koymak için onlara üstün yeteneklilerin eğitiminin hangi kurumlarda devam etmesi gerektiği sorulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri normal okullarda, özel okul ya da kurumlarda ve normal okullarda ek uygulamalar şeklinde olmak üzere üç kategori altında toplanmıştır. Öğretmenlerin literatürle uyumlu olarak bu öğrencilerin eğitiminin özel okul ya da kurumlarda devam etmesi yönünde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Altıntaş ve Özdemir (2012)'in araştırmasında da benzer biçimde birçok öğretmen yeteneklerini kullanamayacakları ve sıkılacakları gerekçesiyle üstün yetenekli öğrencilerin normal sınıflarda eğitilmemeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı öğretmenler üstün yeteneklilere yönelik herhangi bir uygulamaya gerek olmadığını ifade etmişlerdir. Bu da üstün yetenekli çocuğun kendi kendine gelişimini sağlayabileceği ile ilgili literatürde de oldukça sık rastlanan bir kavram yanılgısıdır (Bain, Bliss, Choate & Brown, 2007; Tomlinson, Tomchin, & Callahan, 1994) Beklendiği şekilde düzenli sınıflarda eğitim veren birçok öğretmen üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde görevin kendilerine düşen kısmından habersizdir ve bu üstün yeteneklilerin gelişimi açısından bir risk teşkil etmektedir. Ayrıca bu bulgu öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere karşı geliştirdikleri olumsuz tutumun bir yansıması da olabilir.

Öğretmenlerin üstün yeteneklilere eğitim verecek öğretmenlerde bulunması gereken özelliklerle ilgili fikirleri alınmış ve üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili mesleki yeterlilik kriterleri ile ilgili öğretmenlerin algılayışları ortaya konmaya çalışılmıştır. Öğretmenlerden sadece bir tanesi üstün yeteneklilerin eğitiminde görev alacak öğretmenlerde diğer öğretmenlerden farklı herhangi bir özelliğin bulunmasının ve bu öğretmenin üstün yeteneklilerle ilgili eğitim almasının gerekli olmadığını ifade etmiştir. Diğer

görüşler ise eğitim, pedagojik yeterlilik ve öğrencilere yaklaşımı olmak üzere üç kategori altında toplanmıştır. Görüşler incelendiğinde literatürdeki bulgularla örtüştüğü görülmektedir. Nelson ve Prindle (1992) öğretmen ve yöneticilerin fikirlerine dayalı olarak üstün yeteneklilerin öğretmenlerinde: düşünme becerilerini geliştirme, yaratıcı problem çözme geliştirme, uygun yöntem ve materyallerin seçimi, duyuşsal ihtiyaçları bilme, bağımsız araştırmaları destekleme ve üstün yetenekli çocukların doğasının farkında olmak gibi temel özelliklere sahip olmaları gerektiğini belirlemiştir. Feldhusen (1997) üstün yeteneklilerin öğretmenlerinde bulunması gereken en önemli özelliklerin öğretme, öğrenme, problem çözme ve yaratıcılık, öğrenci etkileşimi, uygun motivasyonel teknikler, öğrenciler tarafından yürütülen etkinliklerin uygulanması ve bağımsız araştırmaların desteklenmesi olduğunu ifade etmiştir. Hong, Greene ve Hartzel (2011) üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili programlarda çalışan ve genel eğitim okullarında çalışan ilköğretim öğretmenlerini bilişsel ve motivasyonel açıdan karşılaştırmışlar ve öğretmenlerin üst-bilişsel stratejiler, öz-yeterlilik ve içsel motivasyonları arasında fark bulunmazken, üstün yeteneklilerle ilgili programlarda çalışan öğretmenlerin, diğer meslektaşlarına göre daha gelişmiş epistemolojik inançlara sahip olduklarını, öğrenme hedefi belirlemede daha iyi olduklarını ancak performans hedefi belirlemede daha düşük seviyede olduklarını bulmuşlardır. Buna göre araştırmacılar üstün yetenekliler eğitim programlarında çalışan öğretmenlerin performanstan ziyade öğrenme yönelimli olduklarını ve öğrenmenin doğası ile ilgili daha gelişmiş fikirlere sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin üstün yeteneklilerle çalışmaya yönelik algılarının ortaya konması için üstün yeteneklilerle çalışmak isteyip, istemedikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin çoğu çalışmak istediklerini belirtirken; çalışmak istemediklerini ifade eden öğretmenler bu konuda genel olarak kendilerini yetersiz hissettiklerinden, çok fazla fedakârlık gerektirdiğinden, eğitim almadıklarından bahsetmiş ve bu öğrencilerle çalışmanın kendilerine getireceği zorluklara (öğretmeni zorlamaları, küçümsemeleri gibi) değinmişlerdir. Bu da bazı öğretmenlerin üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili öz-yeterlilik algılarının oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Caldwell (2012) düzenli sınıflarda üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili araştırmasında, üstün yetenekliler için öğretimin farklılaştırmasında öğretmen öz-yeterliliğinin, tutumdan daha iyi bir yordayıcı olduğunu bulmuştur. Öz-yeterliliği düşük öğretmenlerin üstün yeteneklilerle çalışmak istemedikleri ya da bu öğrencilere yönelik farklı etkinliklerle uygulamak konusunda isteksiz oldukları söylenebilir.

Üstün yeteneklilerle ilgili öğretmenlerin paylaştığı çoğu anının olumlu olduğu görülmüştür. Daha önce üstün yetenekli öğrencisi olmuş ya da şu anda üstün yetenekli öğrencisi bulunan öğretmenlere, üstün yeteneklilerle çalışmanın kendilerine bir etkisi olup olmadığı sorulmuştur. Bu öğretmenlerin büyük bir kısmı, bu öğrencilerle çalışmanın olumlu etkilerine değinmişlerdir. Üstün yetenekli öğrencilerle pratik yapmanın, öğretmenlerin bu alandaki yeterliliklerini artırdığına ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada öğretmenleri geliştirdiğini destekleyen araştırmalar vardır (Chamberlin ve Chamberlin, 2010). Öğretmenlerin küçük bir kısmı ise bu öğrencilerle çalışmanın kendilerine bir etkisi olmadığını belirtmiş, buna neden olarak ise bu öğrencilere farklı davranmadıklarından ve bu öğrencilerle iletişim kurmada zorlandıklarından bahsetmişlerdir.

5. Öneriler

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre şu önerilerde bulunulabilir:

- Öğretmenlerin üstün yeteneklilerin özelliklerine ilişkin bütüncül bir bakış açısı yakalayabilmelerini sağlamak için, öğretmenlere üstün yeteneklilerin özellikleri ve eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitimler verilebilir.
- Üstün yeteneklilerin eğitiminde öğretmenlere yardımcı olması açısından, üstün yetenekli öğrencilere yönelik materyaller (ders araç-gereçleri, kitaplar) geliştirilebilir.
- Öğretmenlere uygulamada kolaylık sağlaması açısından normal okullara devam eden üstün yetenekli öğrenciler için öğretim programında farklılaştırma yapılabilir.

Kaynaklar

- Akar, İ. & Akar, Ş. Ş. (2012). İlköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin üstün yetenek kavramı hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 423-436.
- Altıntaş, E. & Özdemir, A. S. (2012). The determination of the ideas of the teachers in turkey about the gifted students (WCES). *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 2188-2192.
- Bain, S. K., Bliss, S. L., Choate, S. M. & Brown, K. S. (2007). Serving children who are gifted: Perceptions of undergraduates planning to become teachers. *Journal for the Education of the Gifted*, 30, 450-478.
- Borland, J. H. (2005). Gifted education without gifted children: The case for no conception of giftedness. In *Conceptions of giftedness*, ed. R. Sternberg and J. Davidson, 1-19. Cambridge University Press: New York.
- Caldwell, D. W. (2012). *Educating Gifted Students in the Regular Classroom: Efficacy, Attitudes, and Differentiation of Instruction* (Unpublished Doctorate Thesis). Georgia Southern University, Statesboro, Georgia, USA.
- Chamberlin, M. T & Chamberlin, S. A. (2010). Enhancing Preservice Teacher Development: Field Experiences With Gifted Students. *Journal for the Education of the Gifted*, 33(3), 381-416.
- Clinkenbeard, P.R. & Kollhoff, P.B. (2001). Ten suggestions for including gifted education in preservice teacher education. *The Teacher Educator*, 36, 3, 214-216.
- David, H. (2011). The importance of teachers' attitude in nurturing and educating gifted children. *Gifted and Talented International*. 26(1-2), 71-80.
- Ely, K. (2010). Understanding the Stereotypes Against Gifted Students: A look at the social and emotional struggles of stereotyped students. *Academic Leadership*, 8(3).
- Endepohls-Ulpe, M., & Ruf, H. (2005). Primary school teachers' criteria for the identification of gifted pupils. *High Ability Studies*, 16, 219-228.
- Eraslan Çapan, B. (2010). Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli Öğrencilere İlişkin Metaforik Algıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(12), 140-154.
- Feldhusen, J. F. (1997). Educating teachers for work with talented youth. In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (2nd ed., pp. 547-552). Allyn & Bacon: Boston, MA.
- Galloway, B. & Porath, M. (1997). Parent and teacher views of gifted children's social abilities. *Roeper Review*, 20(2), 118.
- Geake, J.G. & Gross, M.U. (2008). Teachers' Negative Affect Toward Academically Gifted Students: An Evolutionary Psychological Study. *Gifted Child Quarterly*, 52; 217-231.
- Gökdere, M. & Ayvacı, H.Ş. (2004). Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar ve özellikleri ile ilgili bilgi seviyelerinin belirlenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, s.17-26.
- Hong, E., Greene, M. & Hartzell, S. (2011). Cognitive and motivational characteristics of elementary teachers in general education classrooms and in gifted programs. *Gifted Child Quarterly*, 55(4) 250- 264.
- İnan, H. Z., Bayındır, N. & Demir, S. (2009). Awareness level of teachers about the characteristics of gifted children. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*. 3 (3): 2519-2527.
- Lassig, C. J. (2009) Teachers' attitudes towards the gifted: The importance of professional development and school culture. *Australasian Journal of Gifted Education*, 18(2), 32-42.
- Lee, L. (1999). Teachers' conceptions of gifted and talented young children. *High Ability Studies*, 10, 183-196.
- McCarty, F., Abbott-Shim, M. & Lambert, R. (2001). The relationship between teacher beliefs and practices, and Head Start classroom quality. *Early Education & Development*, 12, 225-238.
- MEB (2014). Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2013/2014. *Resmî İstatistik Yayınları Programı*
- Miller, E. M. (2009). The effect of training in gifted education on elementary classroom teachers' theory- based reasoning about the concept of giftedness. *Journal for the Education of the Gifted*, 33(1), 65-105.
- Moon, T. R. & Brighton, C. M. (2008). Primary teachers' conceptions of giftedness. *Journal for the Education of the Gifted*. 31(4), 447-480.
- Nelson, K. C., & Prindle, N. (1992). Gifted teacher competencies: Ratings by rural principals and teachers compared. *Journal for the Education of the Gifted*, 15, 357-369.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir(Çeviri Editörleri). Pegem Akademi: Ankara.
- Persson, R. S. (2014) The needs of the highly able and the needs of society: A multidisciplinary analysis of talent differentiation and its significance to gifted education and issues of societal inequality. *Roeper Review*, 36(1), 43-59.
- Peterson, J. S. & Margolin, L. (1997). Naming gifted children: An example of unintended "reproduction." *Journal for the Education of the Gifted*, 21, 82-100.
- Robinson, A. & Clinkenbeard, P. R. (2008). History of giftedness: Perspectives from the past presage modern scholarship. In S. Pfeiffer (Ed.), *Handbook on giftedness in children: Psycho-educational theory, research, and best practices* (pp. 13 - 31). Springer Science: New York.
- Rohrer, J. C. (1995). Primary teacher conceptions of giftedness: Image, evidence and non-evidence. *Journal for the Education of the Gifted*, 18(3), 269-283.
- Rosenthal, R. (2002). Covert communications in classrooms, clinics, courtrooms, and cubicles. *American Psychologist*, 57, 839-349.

- Schack, G. D. & Starko, A. J. (1990). Identification of gifted students: An analysis of criteria preferred by preservice teachers, classroom teachers, and teachers of the gifted. *Journal for the Education of the Gifted*, 13, 346-363.
- Schroth, S. & Helfer, J. A. (2008). Identifying Gifted Students: Educator Beliefs Regarding Various Policies, Processes, and Procedures. *Journal for the Education of the Gifted*, 32(2), 155-179.
- Speirs Neumeister, K. L., Adams, C. M., Pierce, R. L., Cassady, J. C. & Dixon, F. A. (2007). Fourth-grade teachers' perceptions of giftedness: Implications for identifying and serving diverse gifted students. *Journal for the Education of the Gifted*, 30, 479-499.
- Tomlinson, C. A., Tomchin, E. M. & Callahan, C. M. (1994, April). *Preservice teachers' perceptions of and responses to the differential needs of gifted students in their classrooms*. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, New Orleans, LA.
- Tomlinson, C. (1996). Good teaching for one and all: does gifted education have an instructional identity?. *Journal for the Education of the Gifted*, 20, 155-174.
- Tortop, H. S. & Kunt, K. (2013). İlköğretim öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 5 (2), 441-451.